

Բարբէն վերոյիշեալ բ. թղթոյն մէջ կ'ըսէ. « Հաւանեալ եմք ամենայն իրօք գրերոցն առ ի նոցանէ եւ նովին վարիմք հաւատովք ի սրբոց ՅԺՄ ժառանգեալ եւ ի ճՕՒիցն հաստատեալ,»: Նոյն տեղ քիչ մը ետքն ան հատուածին մէջ՝ զորն որ վերն յառաջ բերինք, կ'ըսէ Բարբէն. « Խոստովանիմք զՀայր եւ զԱրդի զծնեալն ի Հօրե յառաջ քսն գրաւորեսն,»: Սակայն աս խօսքերն անվրէպ Ա-Պօղոսի հանգանակը չեն ակնարկեր: Եւ անոր հակառակ Մովսէս Աղաղակայտուացի, 7^{րդ} դարուն պատմագիր, պահած է մեզի Յովհաննու Բ. Հայոց կաթողիկոսի սինհոդոսական թուղթն առ Աբաս Աղուանից կաթողիկոս 6^{րդ} դարու առաջին կեսէն, որն որ չէ թէ մինակ անտարակուսելի կ'ընէ աս հանգանակին գոյութիւնը Հայոց մէջ, հապա միանգամայն 5^{րդ} եւ 4^{րդ} դարուց թարգմանութիւն չըլլալը ակներեւ կը ցուցնէ: « Խոստովանիմք, կ'ըսեն Հայոց եպիսկոպոսուք, զմի Աստուած Հայր ամենակալ, զարարողն ամենայնի, եւ ի մի տէր Յիսուս Քրիստոս, Արդի Աստուծոյ ծնեալ ի Հօրէ, Աստուած Ճշմարիտ Աստուծոյ Ճշմարտէ, որով ամենայն, եւ ի սորոր Հոգին երոյ ի Հօրե, ընդ Հօր եւ ընդ Արդոյ երկրպագեալ եւ զիստաորես,»: Սոյն յառաջ բերուած հատուածին մէջ գրոշմուած է սոյն հանգանակին թարգմանութեան ասանք: Չէ թէ մինակ չկայ հոն 5^{րդ} դարու հայերէն լեզուին որոշ նկարագիրը, հապա ան երկու երէք տողն մէջ աս եզրները՝ «արարող», «երդ», «երկրպագեալ», բաւականապէս կը մատնեն թարգմանութեան նորագոյն ժամանակը. վասն զի անկէ հնագոյն ժամանակին ոճովը պէտք էր ըսուիլ՝ արարիւց, որ (ի Հօրե) երսնէ, երկրպագութիւնս ստեալ:

Մսեր՝ Մովսիսի Խորենացոյ² պատմածներուն նայելով, եւ մերիններուն ընդհանուր սովորութեան համեմատ (որոնց հետեւած են անպզուշութեամբ նաեւ արտաքիններէն շատերը, ինչպէս ուրիշ շատ բաներու մէջ պատահած կը տեսնենք,) չի տարակուսիր ամենեւին զՆերսէս Ա՝ Ա-Պօղոսյ ժողովոյն 381ին ներկայ ենթադրելու եւ անկէ սոյն Ա-Պօղոսյ ըսուած հանգանակը Հայաստան բերած ըսելու. անանկ որ անկէ ետքը ձեւացած ըլլայ Հայաստանեայց եկեղեցոյ ըսուած հանգանակը՝ խառնմամբ՝ Նիկիականին եւ Ա-Պօղոսին, որն որ բոլորովին առասպելաց կարգը պէտք է դրուիլ: Երդէն ուրիշ տեղ³ ցուցուցած ենք որ յայտմ մասին նախադաս է Փաւստոսի Բիւզանդացոյ պատմութիւնն, այսինքն որ Ներսէս սպանուեցաւ ան Հայոց արշակունի թագաւորէն՝ որն որ Հայոց պատմութիւնը՝ Պապ, եւ Ամիանոս Մարկեղինոս՝ Պարա կ'անուանէ եւ զորն որ 374ին ուստի Ա-Պօղոսյ ժողովէն իբր 7 տարի առաջ

¹ Մովս. Աղաղ. Հատ. Ա. էջ 226:

² Գեղք Գ. ԳԼ. ԼԳ:

³ Տիեզ. պատմ. Հատ. Բ. էջ 511: